

WIADOMOŚCI STATYSTYCZNE

CZASOPISMO GŁÓWNEGO URZĘDU STATYSTYCZNEGO
I POLSKIEGO TOWARZYSTWA STATYSTYCZNEGO

MIĘDZYNARODOWY ROK STATYSTYKI 2013
KONFERENCJA NAUKOWA
STATYSTYKA — WIEDZA — ROZWÓJ

**Aneta PŁATEK, Elżbieta SZEFLER, Katarzyna WALKOWSKA,
Izabella ZAGOŹDZIŃSKA**

Działalność polskich przedsiębiorstw w dobie globalizacji¹

DZIAŁALNOŚĆ PODMIOTÓW POSIADAJĄCYCH UDZIAŁY W PODMIOTACH Z SIEDZIBĄ ZA GRANICĄ²

O rosnących w ostatnich latach powiązaniach polskich przedsiębiorstw z gospodarką międzynarodową świadczy skala i kierunki ich działalności za granicą. Może ona przybierać różne formy — polskie przedsiębiorstwo może tworzyć w innych krajach własne oddziały lub zakłady, zależne od niego w 100%, może

¹ Opracowanie stanowi drugą część artykułu, który ukazał się w poprzednim numerze „Wiadomości Statystycznych”. Obie części składają się na referat przygotowany na Konferencję naukową *Statystyka—Wiedza—Rozwój* zorganizowaną przez GUS, Urząd Statystyczny w Łodzi, PTS oraz Instytut Statystyki i Demografii Uniwersytetu Łódzkiego, która odbyła się 17 i 18 października 2013 r. w Łodzi.

² Opracowanie na podstawie wyników badań GUS z lat 2011, 2012 i 2013 podanych w publikacji *Działalność podmiotów posiadających udziały w podmiotach z siedzibą za granicą...*

też mieć udziały (większościowe³ lub mniejszościowe) w podmiotach mających siedzibę poza Polską. W dalszej części opracowania wszystkie te jednostki i podmioty nazywamy umownie jednostkami zagranicznymi.

Charakterystyka przedsiębiorstw z siedzibą w Polsce posiadających jednostki zagraniczne

Dane zgromadzone w kolejnych badaniach wskazują, że w latach 2009—2011 systematycznie wzrastała liczba podmiotów, które posiadały jednostki zagraniczne: w 2009 r. było ich 1313, podczas gdy w 2011 r. — 1501. Zwiększała się również liczba jednostek, w których prowadziły one działalność za granicą — odpowiednio z 2747 do 3178.

Działalność poza granicami kraju podejmowały najczęściej podmioty, które w Polsce prowadziły działalność z zakresu przetwórstwa przemysłowego (34,8% podmiotów posiadających jednostki zagraniczne w 2011 r.). Co piąty podmiot z tej grupy prowadził w kraju działalność handlową. W dalszej kolejności były to przedsiębiorstwa prowadzące działalność budowlaną (13,5%) oraz profesjonalną, naukową i techniczną (7,8%).

³ Jednostki, w których podmioty polskie mają udziały większościowe nazywamy jednostkami zależnymi.

Podmioty omawianej zbiorowości to w 60,1% przedsiębiorstwa zaliczane do grupy dużych (o liczbie pracujących powyżej 250 osób). Zwraca też uwagę stosunkowo wysoki odsetek podmiotów małych (do 49 pracujących), które w 2011 r. stanowiły 23,2% ogólnej liczby przedsiębiorstw posiadających jednostki zagraniczne. W tej grupie najliczniejsze były podmioty prowadzące działalność profesjonalną, naukową i techniczną oraz handlową. Pozostałe 16,7% należało do grupy podmiotów średnich (od 50 do 249 pracujących).

Biorąc pod uwagę lokalizację omawianej grupy podmiotów należy podkreślić, że odzwierciedla ona nie tylko liczbę przedsiębiorstw mających siedziby w poszczególnych województwach, ale i terytorialne zróżnicowanie rozwoju gospodarczego Polski. Największy odsetek w badanej grupie stanowiły podmioty mające siedzibę w woj. mazowieckim (28,9% wszystkich podmiotów). Posiadały one też największą liczbę jednostek zagranicznych (31,6%). Bardzo aktywne w podejmowaniu działalności poza granicami kraju były również przedsiębiorstwa w województwach: śląskim (187 podmiotów posiadających 277 jednostek), małopolskim (146 podmiotów i 292 jednostki) oraz wielkopolskim (128 podmiotów i 269 jednostek). Charakterystyczna jest przy tym rosnąca w kolejnych latach zarówno liczba podmiotów z każdego z tych województw mających jednostki poza krajem, jak i liczba posiadanych przez nie jednostek.

Charakterystyka jednostek zagranicznych

Wśród jednostek zagranicznych dominowały takie, w których do polskiego właściciela należał cały kapitał lub przeważający jego odsetek (w 2011 r. było to 82,2% jednostek zagranicznych). Przedsiębiorstwa należące w 100% do podmiotów polskich stanowiły 63,0%. Największy — wyższy od przeciętnego dla całej zbiorowości — odsetek jednostek należących w całości do podmiotów polskich odnotowano w 2011 r. w Niemczech (82%), na Cyprze (75%), Litwie (75%), Węgrzech (70%) i w Czechach (69%). Przewagę obcego kapitału stwierdzono przede wszystkim w jednostkach zlokalizowanych na Białorusi (37%), we Francji (35%), Chinach (34%), Włoszech (33%), a także w Belgii i Zjednoczonych Emiratach Arabskich (43%), przy niewielkiej liczbie jednostek, w których prowadzona była w tych dwóch ostatnich krajach działalność przez polskie podmioty.

W 2011 r. wśród 3178 jednostek zagranicznych, w których prowadziły działalność polskie podmioty, dominowały bardzo małe jednostki o liczbie pracujących do 9 osób. Stanowiły one 71,2% całej zbiorowości, a pozostałe (od 10 do 49 pracujących) — 16,0%. Co dziesiąta jednostka (9,9%) była jednostką średnią (od 50 do 249 pracujących). Do jednostek dużych zaliczono jedynie 2,9% wszystkich jednostek zagranicznych. W porównaniu z rokiem

wcześniejszym, odnotowano niewielki wzrost liczby jednostek we wszystkich klasach wielkości, jednak był on najbardziej znaczący wśród tych najmniejszych.

Struktury te kształtowały się nieco inaczej w grupie jednostek, w których podmioty krajowe miały udziały większościowe (w tym udziały 100%) i w grupie, w których udziały te były mniejszościowe. W pierwszej grupie jednostki małe stanowiły w 2011 r. 86,2%, średnie — 10,7%, a duże — 3,1%. W drugiej grupie dominacja małych jednostek była większa, a odsetek ich ukształtował się na poziomie 91,4%.

W konsekwencji powyższych różnic, polskie podmioty prowadzące działalność w innych krajach to w ogromnej większości podmioty, których jednostki zagraniczne w każdej z wyróżnianych klas wielkości były od nich zależne. Warto przy tym zauważyć, że odsetek ten w grupie jednostek małych był najniższy i wyniósł w 2011 r. 81,3%, a w pozostałych dwóch klasach kształtował się na poziomie 88,0% dla jednostek średnich i 88,2% dla dużych.

Mimo dominacji z punktu widzenia liczby, w 2011 r. w jednostkach małych pracowała zaledwie co dziesiąta osoba spośród wszystkich pracujących w jednostkach zagranicznych (2,1% w najmniejszych i 7,9% w pozostałych małych). Przychody uzyskane w tej grupie stanowiły 24,4% przychodów ogółem jednostek zagranicznych (odpowiednio 13,3% i 11,1%). W niewielkiej relatywnie grupie przedsiębiorstw dużych pracowało 65,4% wszystkich pracujących w jednostkach zagranicznych. Uzyskane przez nie przychody stanowiły nieco ponad połowę (51,3%) przychodów ogółem.

Nieco odmienna struktura grupy zagranicznych jednostek zależnych od polskich podmiotów (w których podmioty te mają większościowe udziały) w stosunku do całej zbiorowości jednostek zagranicznych spowodowała, że — biorąc pod uwagę zarówno pracujących jak i przychody — rola małych i średnich jednostek zależnych była nieco mniejsza, a dużych większa niż w całej badanej zbiorowości. W 2011 r. w jednostkach zależnych zaliczanych do klasy małych pracowało 9,8% wszystkich pracujących w tej podzbiorowości jednostek zagranicznych (2,0% w najmniejszych i 7,8% w pozostałych małych). Uzyskane przez nie przychody stanowiły 22,9% przychodów wszystkich jednostek zależnych (odpowiednio 12,6% i 10,3%). Odsetek pracujących w jednostkach średnich wyniósł 23,6%, a uzyskanych przez nie przychodów — 24,2%. Odpowiednie udziały dla zależnych jednostek dużych były nieco wyższe niż w całej zbiorowości jednostek zagranicznych i wyniosły 66,6% i 52,9%. Wspomniany niższy udział jednostek dużych w grupie jednostek zagranicznych należących w 100% do podmiotów polskich (zarówno w stosunku do całej zbiorowości jednostek zagranicznych, jak i tej jej części, w której podmioty polskie miały większościowe udziały) spowodował, że w tej podzbiorowości w jednostkach dużych pracowało 52,0% wszystkich

pracujących w jednostkach należących w całości do podmiotów polskich, a uzyskane przez nie przychody stanowiły 46,7% przychodów wszystkich jednostek tej grupy.

Rodzaj działalności prowadzonej przez polskie podmioty za granicą był najczęściej taki sam, jak jednostki macierzystej w Polsce. W ponad 70% jednostek zagranicznych wykonywano taki sam rodzaj działalności, jak w podmiocie macierzystym. Wyróżniają się na tym tle przedsiębiorstwa w zakresie przetwórstwa przemysłowego, dla których identyczną działalność w 2011 r. prowadziło 43,7% jednostek zagranicznych, ale aż 39,8% — handel hurtowy i detaliczny oraz 5% — działalność profesjonalną, naukową i techniczną. Dotyczyło to także podmiotów prowadzących w Polsce działalność profesjonalną, naukową i techniczną, których 50,9% jednostek zagranicznych prowadziło taką samą działalność, natomiast pozostałe — przede wszystkim w zakresie: handlu hurtowego i detalicznego (10,8%), działalności finansowej i ubezpieczeniowej (9,7%), informacji i komunikacji (5,7%), zakwaterowania i usług gastronomicznych (5,4%) oraz przetwórstwa przemysłowego (5,0%).

Konsekwencją tej zróżnicowanej działalności prowadzonej przez polskie podmioty za granicą jest, że w całej zbiorowości jednostek zagranicznych największy odsetek stanowiły te, które zajmują się działalnością handlową (w 2011 r. 32,1%). Na grupę tę składały się w 83,5% jednostki zależne od podmiotów polskich (w 62,3% jednostki zależne całkowicie). Warto też podkreślić, że wśród jednostek zależnych 92,1% stanowiły jednostki małe. Udział jednostek dużych był znikomy (w 2011 r. było to 1,8%).

Drugą grupę pod względem liczby tworzyły jednostki zagraniczne prowadzące działalność z zakresu przetwórstwa przemysłowego (17,6% jednostek). W tej grupie odsetek jednostek zależnych był niższy niż w handlu, jak również w innych działach gospodarki (78,3% jednostek zależnych i tylko 55,5% jednostek należących do polskich podmiotów w 100%), co oznacza, że w obszarze przetwórstwa przemysłowego polscy przedsiębiorcy podejmowali relatywnie częściej niż w innych obszarach działalność zagraniczną w podmiotach, w których mieli udziały mniejszościowe. Na podkreślenie zasługuje też to, że wśród przemysłowych jednostek zależnych udział jednostek małych był — w stosunku do innych działów — najniższy. W 2011 r. wyniósł on 66,7% (45,5% jednostek do 9 pracujących i 21,2% od 10 do 49 pracujących). W konsekwencji, odsetek jednostek średnich i dużych był w przetwórstwie przemysłowym znacznie wyższy niż w innych działach, kształtując się na poziomie odpowiednio 24,2% i 9,1%.

Trzecią grupę jednostek zagranicznych pod względem liczebności stanowiły jednostki budowlane (11,6%). Grupę tę tworzyły w 85,3% jednostki zależne od podmiotów polskich (w 74,2% jednostki całkowicie od nich zależne). Wśród budowlanych jednostek zależnych udział jednostek małych był wyższy niż w przemyśle, ale wyraźnie mniejszy niż w jednostkach prowadzących działalność handlową czy usługową. W 2011 r. odsetek ten ukształtował się na pozio-

mie 77,4% (58,0% najmniejszych i 19,4% pozostałych jednostek małych). Większą też relatywnie grupę, aniżeli w handlu i usługach, stanowiły jednostki średnie (20,1%) i jednostki duże (2,5%).

Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna była podstawową dla 8,7% jednostek, a transportowa dla 7,6%. W pierwszej z tych działalności udział jednostek zależnych wyniósł w 2011 r. 82,0% (63,7% jednostek zależnych w 100%), w drugiej był on wyższy, kształtując się na poziomie 86,4% (67,9%). Odmienna była też w obu tych obszarach struktura jednostek zależnych według klas wielkości. Wśród jednostek zależnych, w których prowadzona była działalność profesjonalna, naukowa i techniczna jednostki małe stanowiły 93,4% (82,9% najmniejsze i 10,5% pozostałe małe), średnie — 6,1%, a duże zaledwie 0,4%. Wśród zależnych jednostkach transportowych dominacja jednostek małych, w szczególności najmniejszych, była najwyższa w porównaniu z innymi działami — w 2011 r. stanowiły one 97,6% (91,9% jednostki do 9 pracujących i 5,7% pozostałe małe). W konsekwencji, udział jednostek średnich i dużych był w tym dziale znikomy i wyniósł odpowiednio 1,9% i 0,5%.

Działalność w jednostkach zagranicznych była prowadzona głównie w formie spółki (w 2011 r. 2664 jednostki). Poza spółkami, przedsiębiorstwa prowadzące jako podstawową działalność związaną z wytwarzaniem i zaopatrywaniem w energię elektryczną, gaz, parę wodną, jak również przedsiębiorstwa budowlane, prowadziły działalność zagraniczną w formie oddziału (odpowiednio 36,4% i 37,3% zależnych od nich jednostek zagranicznych). W przypadku budownictwa — częściej niż w innych sekcjach wybierano również tworzenie zakładów (14,7%).

Biorąc pod uwagę kierunki ekspansji polskich podmiotów, najwięcej jednostek zagranicznych było lokowanych w krajach graniczących z Polską lub położonych w niedalekim jej sąsiedztwie. Niemcy były tym krajem, w którym zagraniczna działalność polskich przedsiębiorstw prowadzona była (z uwagi na liczbę jednostek) na największą skalę. W 2011 r. prowadzono tam działalność w 427 jednostkach (13,4% ogółu jednostek zagranicznych), z czego co piątą stanowiły jednostki należące do podmiotów mających siedzibę w woj. mazowieckim, a następnie z województw: śląskiego — 12,6%, małopolskiego — 11,5% i wielkopolskiego — 9,6%. Poza tym nasze przedsiębiorstwa koncentrowały działalność na Ukrainie, w Czechach, Rosji, Rumunii, Słowacji, na Węgrzech i Litwie. Na Ukrainie zlokalizowanych było 355 jednostek (11,2%), z czego blisko co trzecia należała do podmiotów z woj. mazowieckiego. W każdym z pozostałych krajów zlokalizowanych było w 2011 r. od 3,6% (Litwa) do 8,5% (Czechy) wszystkich jednostek należących do polskich podmiotów. Analizując dane o kierunkach międzynarodowej ekspansji polskich przedsiębiorstw należy zwrócić uwagę na relatywnie silne ich powiązania z Cyprzem (m.in. ze względów podatkowych), gdzie w 2011 r. zlokalizowano 4,1% wszystkich jednostek.

O skali działalności prowadzonej przez polskie podmioty za granicą mówi nie tylko liczba jednostek zagranicznych, ale i liczba pracujących, jak również wartość uzyskiwanych w tych jednostkach przychodów. W 2011 r. największą liczbę pracujących notowano w Niemczech (17,0% wszystkich pracujących w jednostkach zagranicznych). Duży był też odsetek pracujących na Ukrainie (10,0%), w Rosji (8,8%) i Czechach (7,9%), przy czym w każdym z tych krajów przypadało średnio na jedną jednostkę od 41 (Ukraina) do 58 osób (Niemcy).

Najwyższe przychody ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów odnotowały w 2011 r. jednostki zagraniczne prowadzące działalność w Niemczech (32136,5 mln zł w 2011 r., tj. 23,5% przychodów ogółem wszystkich jednostek zagranicznych) i Czechach (28876,5 mln zł, tj. 21,1%). Jeśli przeanalizować przychody przypadające na jedną jednostkę zagraniczną, to najwyższe przypadają na podmioty zlokalizowane w Czechach — 107 mln zł na jednostkę zagraniczną i w Niemczech — 75,3 mln zł. Wysokie przychody uzyskiwano też w Zjednoczonych Emiratach Arabskich (86,9 mln zł), przy znacząco niższej liczbie samych jednostek.

Na zdecydowanie mniejszą skalę, z uwagi na wartość uzyskiwanych przychodów, prowadziła działalność stosunkowo liczna grupa przedsiębiorstw zlokalizowanych w Rosji (5,0% przychodów wszystkich jednostek zagranicznych) oraz

na Ukrainie (2,7%). Efektem tego były relatywnie niskie przeciętne przychody uzyskiwane w tych krajach przez jedną jednostkę w Rosji — 28,4 mln zł i na Ukrainie — 10,6 mln zł.

Biorąc pod uwagę typ jednostki zagranicznej należy podkreślić, że zarówno w odniesieniu do liczby pracujących, jak i wartości uzyskanych przychodów, udział jednostek zależnych od podmiotów polskich był znaczący. W 2011 r. pracowało w nich 130836 osób, tj. 89,7% wszystkich pracujących w jednostkach, w których polscy przedsiębiorcy prowadzili działalność za granicą (z czego blisko w połowie w jednostkach, w których podmioty polskie miały 100% udziały). Uzyskane w nich przychody osiągnęły wartość 127678,7 mln zł, tj. 93,2% przychodów ogółem (z czego 3/4 w jednostkach całkowicie zależnych od polskich podmiotów).

W grupie jednostek zależnych, najwyższy odsetek pracujących stanowiły osoby pracujące w jednostkach przetwórstwa przemysłowego (32,6%), co jest konsekwencją wspomnianego znacznie wyższego niż w innych działach udziału w tej grupie jednostek dużych i średnich. Struktura ta miała także wpływ na najwyższy udział przychodów uzyskiwanych w jednostkach zależnych przetwórstwa przemysłowego w przychodach wszystkich jednostek zależnych. W 2011 r. ukształtował się on na poziomie 53,1%.

W najliczniejszej grupie zależnych jednostek handlowych, na którą składało się relatywnie więcej niż w przemyśle jednostek małych, w 2011 r. pracowało

13,8% wszystkich pracujących w jednostkach zależnych, a uzyskane przez nie przychody stanowiły 33,0% przychodów ogółem jednostek zależnych. W budownictwie odpowiednie udziały wyniosły 9,9% i 2,6%, a w działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej — 5,6% i 1,7%. W grupie zależnych jednostek transportowych charakteryzujących się najwyższym udziałem jednostek małych, w tym szczególnie najmniejszych, pracowało 0,9% wszystkich pracujących w jednostkach zależnych, a uzyskane przez nie przychody stanowiły 2,8% przychodów ogółem.

W kolejnych latach wzrastała zarówno działalność eksportowa, jak i importowa jednostek zagranicznych, jednocześnie rósł udział eksportu i importu do jednostek powiązanych. Wzrastał również udział eksportu i importu w stosunku do przychodów osiąganych przez te jednostki zagraniczne — dla ogółu jednostek zależnych udział ten stanowił dla eksportu od 23,7% w 2009 r. do 28,9% w 2011 r. i dla importu — odpowiednio 32,1% i 45,4%.

Warto nadmienić, że działalność eksportowa jednostek zagranicznych była prawie całkowicie prowadzona przez jednostki zależne od podmiotów polskich (w 2011 r. w 97,1%, w tym w 79,3% przez jednostki całkowicie od nich zależne). Jednostki zależne tego działu były też wiodące w działalności importowej — w 2011 r. zrealizowały 98,1% importu wszystkich jednostek zagranicznych (74,5% jednostki zależne w 100%). Wśród samych jednostek zależnych, zarówno działalność eksportowa jak i importowa była prowadzona głównie przez jednostki przetwórstwa przemysłowego — w 2011 r. ich udział w eksporcie wyniósł 85,2%, a w imporcie — 70,1%. Odpowiednie udziały dla najliczniejszej grupy zależnych jednostek handlowych ukształtowały się na poziomie 7,4% i 27,8%.

W zależnych jednostkach przemysłowych najwyższy był też udział eksportu w uzyskiwanych przez nie przychodach ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów. W 2011 r. wyniósł on 48,4% (w jednostkach zależnych w 100% od polskich podmiotów — 58,5%). Jeszcze wyższa była w tej grupie relacja importu do uzyskiwanych przez nie przychodów — w 2011 r. wyniosła odpowiednio 63,1% i 69,3%. Stosunek importu do przychodów był też znaczący w jednostkach handlowych, kształtując się na poziomie 40,3% dla wszystkich jednostek zależnych i 36,7% dla jednostek zależnych w 100% (odpowiednie relacje dla importu były zdecydowanie niższe i wyniosły odpowiednio 6,8% i 5,5%).

Największymi eksporterami w 2011 r. były jednostki zagraniczne w Czechach (6355 mln zł), Niemczech (2697,7 mln zł) i Norwegii (1322,1 mln zł), ale jeśli wziąć pod uwagę eksport przypadający na jeden podmiot, to do największych eksporterów należały też podmioty działające w Zjednoczonych Emiratach Arabskich.

Również wśród największych importerów znajdują się jednostki zlokalizowane w Czechach (12147,1 mln zł) i Niemczech (5487,4 mln zł) oraz na Słowacji (3128,6 mln zł) i w Rosji (2050,1 mln zł). Do znaczących importerów jednostek zlokalizowanych w pierwszych trzech wymienionych krajach, po przeliczeniu

importu przypadającego na jedną jednostkę, można dołączyć także podmioty działające w Zjednoczonych Emiratach Arabskich, Serbii, Wielkiej Brytanii, Francji i Stanach Zjednoczonych. Szczególnie wyróżniający się stosunek eksportu do przychodu jednostek zagranicznych odnotowano w przypadku jednostek zlokalizowanych w Norwegii (83,4%), na Malcie (56,9%), w Chinach (41,0%) i Francji (39,7%). Istotny udział importu w przychodach miał miejsce również w podmiotach, które znajdowały się w Wielkiej Brytanii (66,1%), Francji (65,1%) i Bułgarii (50,6%).

GRUPY PRZEDSIĘBIORSTW W POLSCE

Jedną z form dostosowywania się podmiotów do rzeczywistości gospodarczej w dobie globalizacji jest tworzenie różnorodnych wzajemnych powiązań, w tym również wiązanie się w grupy. Działania te przyczyniają się m.in. do poprawy efektywności wykorzystania zdolności produkcyjnych i wdrożenia bardziej wydajnych metod produkcji. Pozwalają także na bardziej elastyczne reagowanie na potrzeby i na ekspansję na kolejne rynki zbytu. Wzajemne oddziaływanie przedsiębiorstw w grupie krajowej bądź międzynarodowej oraz powiązania własnościowe i skoncentrowanie na realizacji wspólnej w ramach grupy strategii powodują, że zachowania podmiotów w grupach są odmienne od sposobu działania przedsiębiorstw niezależnych. Mając to na uwadze, w analizach wyników ekonomicznych przedsiębiorstw połączonych w grupy należy uwzględniać nie tylko poszczególne jednostki wchodzące w jej skład, ale również efekty działalności całej grupy⁴.

Podmioty należące do grup przedsiębiorstw

W prowadzonym przez GUS badaniu grup przedsiębiorstw uczestniczą polskie podmioty deklarujące przynależność do grup krajowych lub międzynarodowych. Na podstawie zebranych informacji tworzona jest lista podmiotów wchodzących w skład grupy oraz opisywana jest jej struktura. Pozwala to na identyfikację jednostek dominujących i zależnych. W badaniu za 2011 r. zidentyfikowano 22367 podmiotów działających w grupach, w tym 16696 przedsiębiorstw krajowych i 5671 zagranicznych.

Analizując strukturę jednostek zagranicznych ze względu na ich pozycję w grupie zaobserwowano, że 1600 to jednostki zależne od podmiotów polskich, 2048 to jednostki dominujące najwyższego szczebla, a 2023 — jednostki dominujące pośredniego szczebla (tj. jednostki pełniące w grupie rolę jednostki dominującej dla jednych podmiotów, a jednocześnie zależne od innego podmiotu).

⁴ Opracowanie na podstawie wyników badań GUS podanych w publikacjach *Grupy przedsiębiorstw w Polsce w 2009 roku i Działalność przedsiębiorstw niefinansowych...* (z lat 2010, 2011 i 2013).

Spośród 5671 jednostek zagranicznych (dominujących i zależnych) 3/4 miało siedzibę w państwach Unii Europejskiej (UE). Wśród tych krajów wiodące były: Niemcy (985 podmiotów w 2011 r.), Holandia (550), Wielka Brytania (311), Francja (290), Luksemburg (265), Szwecja (181) oraz Czechy (180, w tym 140 to podmioty zależne). We Włoszech siedzibę miały 124 podmioty (54% to podmioty dominujące najwyższego szczebla). Poza UE najwięcej podmiotów należących do grup dominujących i zależnych znajdowało się w Stanach Zjednoczonych (426 jednostek w 2011 r., z czego blisko 80% stanowiły jednostki dominujące najwyższego szczebla) oraz na Ukrainie (218) i w Rosji (151), gdzie w zdecydowanej większości były to jednostki zależne.

Wśród 16696 polskich przedsiębiorstw należących do grup 83,7% stanowiły podmioty zależne. Od innych podmiotów krajowych wchodzących w skład grupy było bezpośrednio zależnych 6610 jednostek, a od zagranicznych — 7366 przedsiębiorstw. Odsetek jednostek dominujących najwyższego szczebla wyniósł 7,8% zbiorowości jednostek deklarujących przynależność do grup. Udział jednostek dominujących pośredniego szczebla ukształtował się na poziomie 8,5%.

Wśród podmiotów krajowych należących do grup 2/3 stanowiły podmioty małe (o liczbie pracujących do 49 osób), w tym odsetek mikroprzedsiębiorstw (o liczbie pracujących do 9 osób) wyniósł 43,9%. Najmniejszy udział (11,5%) miały jednostki duże (z liczbą pracujących 250 i więcej osób). Udział podmiotów średnich (od 50 do 249 pracujących) ukształtował się na poziomie 21,7%.

Ze względu na przeważający rodzaj działalności prowadzonej przez przedsiębiorstwa krajowe potwierdzające w 2011 r. przynależność do grup, podmioty związane z handlem i naprawą pojazdów samochodowych oraz przetwórstwem przemysłowym stanowiły odpowiednio 24,4% oraz 23,3% analizowanej zbiorowości (w poprzednich dwóch latach udziały te były nieco wyższe). Udział przedsiębiorstw prowadzących działalność w zakresie budownictwa utrzymał się na poziomie zbliżonym do zanotowanego w latach 2009 i 2010 (10,3%). Zaobserwowano nieznaczny wzrost udziału podmiotów prowadzących działalność profesjonalną, naukową i techniczną (do 9,2% w 2011 r.) oraz obsługę rynku nieruchomości (do 8,8%).

Skalę wpływu grup przedsiębiorstw na efekty działalności ogółu przedsiębiorstw można określić analizując nie tylko liczbę jednostek powiązanych w grupy, lecz także osiągane przez nie przychody i wyniki finansowe oraz liczbę pracujących w nich osób w stosunku do ogółu przedsiębiorstw funkcjonujących na rynku. W przedsiębiorstwach deklarujących w roku 2011 przynależność do grup pracowało 28% ogółu pracujących w sektorze przedsiębiorstw niefinansowych. Mimo niewielkiego ich udziału (0,6%) w ogólnej liczbie przedsiębiorstw niefinansowych, na podmioty zorganizowane w grupy przypadało ponad 53% przychodów ogółem, a ich udział w uzyskanym wyniku finansowym brutto osiągnął blisko 40%.

**TABL. 1. UDZIAŁ PODMIOTÓW NALEŻĄCYCH DO GRUP
W ZBIOROWOŚCI PRZEDSIĘBIORSTW NIEFINANSOWYCH^a W %**

Wyszczególnienie	2009	2010	2011
Liczba podmiotów	0,6	0,6	0,6
Liczba pracujących (stan w dniu 31 XII)	27,6	28,2	28,0
Przychody ogółem w mln zł	51,6	52,3	53,3
Wynik finansowy brutto w mln zł	38,6	37,2	39,7

^a Dane dotyczą wszystkich przedsiębiorstw niefinansowych prowadzących działalność gospodarczą z wyłączeniem jednostek sklasyfikowanych według PKD 2007 do sekcji A (Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), K (Działalność finansowa i ubezpieczeniowa) oraz O (Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenie społeczne).

Źródło: badanie GUS *Grupy przedsiębiorstw...* (z odpowiednich lat).

Grupy przedsiębiorstw

Na podstawie badania za 2011 r. wyodrębniono 1951 grup przedsiębiorstw, których jednostki dominujące mają siedzibę w Polsce. W ich skład wchodziło 8837 podmiotów krajowych (1170 jednostek dominujących najwyższego szczebla, 1366 jednostek dominujących pośredniego szczebla i 6301 jednostek zależnych) oraz 1600 przedsiębiorstw zlokalizowanych za granicą (ale bezpośrednio zależnych od podmiotów polskich). Pozostałych 7366 przedsiębiorstw krajowych, spośród 16696 zidentyfikowanych w badaniu za 2011 r., należało do grup międzynarodowych, w których stanowiły one jednostki zależne bezpośrednio od podmiotów zagranicznych. Dla tych jednostek nie ma możliwości określenia dalszych powiązań i tym samym podania liczby oraz struktury grup międzynarodowych, w skład których wchodziły. Z tego powodu przedstawione w artykule dane odnoszą się do grup krajowych złożonych wyłącznie z przedsiębiorstw zlokalizowanych w Polsce oraz tzw. grup okrojonych, czyli będących pod kontrolą kapitału polskiego (w których podmiot polski jest jednostką dominującą najwyższego szczebla) lub kapitału zagranicznego (w których podmiot polski jest jednostką dominującą pośredniego szczebla, a jednostką dominującą najwyższego szczebla — podmiot mający siedzibę w innym kraju).

**TABL. 2. PODMIOTY NALEŻĄCE DO GRUP PRZEDSIĘBIORSTW
WEDŁUG POZYCJI W GRUPIE W 2011 R.**

Wyszczególnienie	Ogółem	Pozycje w grupie			Bezpośrednio zależne od jednostek zagranicznych
		dominujące		zależne	
		najwyższego szczebla	pośredniego szczebla		
Podmioty krajowe	16696	1303	1417	6610	7366
w tym w zidentyfikowa- nych grupach	8837	1170	1366	6301	x
Podmioty zagraniczne	5671	2048	2023	1600	x
w tym w zidentyfikowa- nych grupach	.	639	.	1600	x

Źródło: jak przy tabl. 1.

Ponad połowa grup powstała po roku 2004 (w tym w latach 2004—2008 — 39,0%), przy czym ze względu na typ grupy odsetek ten kształtował się odpowiednio dla grup krajowych na poziomie 55,8%, okrojonych pod kontrolą kapitału polskiego — 57,5% i okrojonych pod kontrolą kapitału zagranicznego — 47,6%. Najstarsze grupy (utworzone do 1995 r.) stanowiły 14,6% grup aktywnych na koniec 2011 r. Zgromadzone wyniki wskazują, że do 1997 r. powstawało więcej grup okrojonych pod kontrolą kapitału zagranicznego. W latach następnych częściej rozpoczynały działalność grupy krajowe, a w okresie 2009—2011 liczby powstających tych dwóch typów grup były zbliżone.

W populacji grup przedsiębiorstw badanych w 2011 r. odsetek grup krajowych ukształtował się na poziomie 40,6% (792 grupy), pozostałe 59,4% (1159) stanowiły grupy okrojone, z czego 2/3 to grupy pod kontrolą kapitału zagranicznego, a 1/3 pod kontrolą kapitału polskiego.

Analizując kraj pochodzenia kapitału zaangażowanego w zidentyfikowane w 2011 r. grupy zaobserwowano, że jednostki dominujące najwyższego szczebla 754 grup okrojonych pod kontrolą kapitału zagranicznego miały siedziby łącznie

w 43 krajach. W pierwszych 17 krajach odsetek zlokalizowanych w nich jednostek dominujących grup okrojonych pod kontrolą kapitału zagranicznego łącznie wynosił ok. 90%, a w każdym z pozostałych krajów udział ten był niewielki. W UE miało siedzibę 70,2% opisywanych jednostek, najwięcej w Niemczech (16,4%), Holandii (10,0%), Francji (7,8%) i Luksemburgu (7,5%). Wśród zagranicznych podmiotów dominujących najwyższego szczebla zlokalizowanych poza UE najwyższy odsetek stanowiły jednostki z siedzibą w Stanach Zjednoczonych (11,4%).

W skład wyodrębnionych 1951 grup wchodziło w 2011 r. 1600 podmiotów mających siedzibę za granicą i jednocześnie bezpośrednio zależnych od przedsiębiorstw polskich (będących jednostkami dominującymi w grupach pod kontrolą kapitału polskiego albo zagranicznego). Były one zlokalizowane w 71 krajach (rok wcześniej w 65). W pierwszych 20 krajach zlokalizowanych było blisko 85% jednostek zależnych, a w pozostałych państwach odsetek ten nie przekraczał 1%. W Europie znajdowało się łącznie ok. 90% tych podmiotów, z czego 2/3 w krajach Unii. Ponad połowa zagranicznych podmiotów bezpośrednio zależnych od przedsiębiorstw polskich miała siedzibę w krajach sąsiadujących z Polską, przy czym najwięcej podmiotów znalazło się na Ukrainie (13,4%), w Rosji (9,2%), w Niemczech (8,9%) oraz w Czechach (8,8%). W Azji udział ten wyniósł 5,6%, w Ameryce — 3,8%.

W 2011 r. najwięcej grup przedsiębiorstw prowadziło działalność związaną z przetwórstwem przemysłowym (29,0%) oraz handlem i naprawą pojazdów samochodowych (20,6%)⁵. W zależności od typu grupy udziały powyższe kształtowały się na różnych poziomach. Z przetwórstwem przemysłowym związanych było 26,0% grup krajowych oraz 34,5% grup okrojonych pod kontrolą kapitału polskiego i 29,0% pod kontrolą kapitału zagranicznego. Handel; naprawa pojazdów samochodowych był przeważającym rodzajem działalności dla 21,5% grup krajowych oraz 27,6% grup okrojonych pod kontrolą kapitału polskiego i 15,8% grup okrojonych pod kontrolą kapitału zagranicznego.

Ze względu na liczebność grupy krajowe dominowały w trzech sekcjach PKD, tj. w górnictwie i wydobywaniu (60,9% całej badanej zbiorowości grup), budownictwie (52,0%) oraz administrowaniu i działalności wspierającej (50,7%). Również w handlu; naprawie pojazdów samochodowych grupy krajowe miały znaczący udział (42,5%). Grupy okrojone pod kontrolą kapitału zagranicznego dominowały w sekcjach PKD związanych z dostawą wody; gospodarowaniem ściekami i odpadami; rekultywacją (72,7%), działalnością profesjonalną, naukową i techniczną (53,2%) oraz obsługą rynku nieruchomości (50,9%).

Na koniec 2011 r. wyodrębnione w badaniu grupy przedsiębiorstw dysponowały kapitałem własnym w wysokości 585,6 mld zł. Średnio na jedną grupę przypadało 300,1 mln zł kapitału własnego. Na grupy okrojone pod kontrolą kapitału zagranicznego przypadało 44,2% kapitału wszystkich grup (ze względu na liczebność grupy te stanowiły 38,6% zbiorowości grup), na grupy okrojone pod kontrolą kapitału polskiego — 36,7% (20,8% liczby grup), a na najliczniejsze (40,6% wszystkich grup) grupy krajowe — 19,1%. Grupy dysponujące kapitałem własnym o wartości do 5,0 mln zł stanowiły 1/4 ogółu grup przedsiębiorstw. Kapitałem własnym powyżej 50 mln zł dysponowało 40,6% ogółu badanych grup, a powyżej 500 mln zł — ok. 8%. Ze względu na typ grupy ich struktura pod względem posiadanego kapitału własnego była nieco zróżnicowana. Kapitał własny wyższy niż 50 mln zł miało 45,4% grup okrojonych pod kontrolą kapitału polskiego, 39,9% grup okrojonych pod kontrolą kapitału zagranicznego oraz 30,8% grup krajowych. Ponad połowa grup krajowych dysponowała kapitałem własnym o wartości poniżej 25 mln zł. Udział ten dla grup międzynarodowych wyniósł 45,5% dla grup pod kontrolą kapitału polskiego oraz 48,1% w przypadku grup pod kontrolą zagraniczną.

Kapitał podstawowy grup wyniósł 407,8 mld zł, przy czym 70,7% należało do osób zagranicznych, 13,9% — do Skarbu Państwa, 9,8% stanowiła własność rozproszona, a 0,7% należało do państwowych osób prawnych. W przypadku grup krajowych oraz okrojonych pod kontrolą jednostek polskich,

⁵ Z uwagi na to, że przeważający rodzaj działalności prowadzonej przez podmioty w grupie bywa zróżnicowany, odnotowywano przypadki braku jednorodności w grupie. W takich sytuacjach za przeważający rodzaj działalności gospodarczej całej grupy przyjmowano ten, który miał największy udział w łącznych przychodach ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów całej grupy.

w strukturze kapitału podstawowego przeważała własność Skarbu Państwa (wynosiła ona odpowiednio 69,6% oraz 44,9%). W grupach okrojonych pod kontrolą kapitału zagranicznego dominowała własność osób zagranicznych (92,5%).

W badanych grupach przedsiębiorstw na koniec 2011 r. pracowało 1816,7 tys. osób (wobec 1835,5 tys. rok wcześniej). Liczba pracujących w grupach okrojonych pod kontrolą jednostek zagranicznych wynosiła 646,1 tys. osób. W najliczniejszych grupach krajowych liczba pracujących wynosi 639,0 tys. osób, a w grupach okrojonych pod kontrolą kapitału polskiego pracowało 531,6 tys. osób.

Najwięcej pracujących miały grupy o przeważającym rodzaju działalności przetwórstwo przemysłowe (25,5% ogółu pracujących w grupach), handel; naprawy pojazdów samochodowych (18,8%) oraz działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (10,2%). Działalność największych grup (o liczbie pracujących 1000 osób i więcej) dotyczyła przetwórstwa przemysłowego (39,2% ogółu grup tej klasy wielkości i 22,3% pracujących) oraz handlu; naprawy pojazdów samochodowych (odpowiednio 17,2% i 18,4% pracujących). Wśród grup do 49 pracujących najczęściej prowadziło działalność związaną z obsługą rynku nieruchomości (21,1% grup skupiających 12,8% pracujących w tej klasie), handlem; naprawą pojazdów samochodowych (19,5% grup i 27,6% pracujących), budow-

nictwem (13,7% grup i 11,8% pracujących) oraz przetwórstwem przemysłowym (13,3% grup i 16,2% pracujących).

W 2011 r. zaobserwowano zwiększenie udziału grup o liczbie pracujących do 249 osób (do 57,6%). Grupy tej klasy wielkości miały również największy udział wśród grup krajowych (36,5%) oraz okrojonych pod kontrolą jednostek polskich (30,9%). Dla grup okrojonych pod kontrolą kapitału zagranicznego największy odsetek (34,2%) przypadał na grupy o liczbie pracujących do 49 osób.

Analizując strukturę klas wielkości grup ze względu na udział różnych ich typów zaobserwowano, że grupy okrojone pod kontrolą kapitału zagranicznego miały najwyższy udział wśród grup najmniejszych, tj. o liczbie pracujących do 49 osób (48,5%) oraz największych, tj. 1000 osób i więcej (46,0%). Grupy krajowe natomiast stanowiły 46,9% w klasie wielkości grup o liczbie pracujących 50—999 osób.

W 2011 r. co piąta grupa o przeważającym rodzaju działalności związanej z przetwórstwem przemysłowym należała do klasy największej (o liczbie pracujących 1000 osób i więcej). Było tam ponad 70% pracujących w grupach tej sekcji. Blisko połowa grup z przetwórstwa przemysłowego to grupy o liczbie pracujących od 50 do 499 osób (skupiały one 15% pracujących).

Wśród grup prowadzących działalność handlową najliczniejsza (35,6%) była klasa wielkości od 50 do 249 osób, gdzie było 5,2% pracujących w grupach tej sekcji. Najwyższy odsetek pracujących w grupach sekcji handel; naprawa pojazdów samochodowych (79,0%) miały grupy największe.

Wśród grup z sekcji obsługa rynku nieruchomości najliczniejsze były grupy najmniejsze (72,3%). Pracowało tam 7,3% pracujących w grupach tej sekcji. Największy odsetek pracujących miały grupy z klasy wielkości 50—249 osób (27,7% pracujących w grupach sekcji obsługa nieruchomości).

Skonsolidowane sprawozdania finansowe grup przedsiębiorstw

Na podstawie badania z 2011 r. otrzymano informacje o 841 grupach konsolidujących wyniki finansowe. Skonsolidowane sprawozdania objęły 5271 jednostek (84,2% to podmioty polskie, a 15,8% zagraniczne jednostki zależne).

Na koniec 2011 r. grupy konsolidujące swoje sprawozdania dysponowały ogółem aktywami o wartości 823,9 mld zł (w 2010 r. — 726,4 mld zł), z czego 47,7% było w posiadaniu grup okrojonych pod kontrolą kapitału polskiego,

26,6% — krajowych grup przedsiębiorstw, a pozostałe 25,8% należało do grup okrojonych kontrolowanych przez podmioty zagraniczne. Ponad 1/4 aktywów ogółem stanowiły aktywa grup o przeważającej działalności związanej z przetwórstwem przemysłowym, a 17,0% należało do grup prowadzących działalność z zakresu wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę.

Wśród aktywów 62,3% stanowiły aktywa trwałe. Najwyższy ich udział w wartości aktywów ogółem (67,0%) charakteryzował grupy krajowe, zaś najniższy (ale znaczący — 59,8%) — grupy okrojone pod kontrolą kapitału polskiego. Aktywa obrotowe wyniosły 307,3 mld zł, a udział w nich zapasów wahał się od 25,5% dla grup krajowych do 32,5% w przypadku grup okrojonych pod kontrolą kapitału zagranicznego (średnio 29,8%).

W 2011 r. grupy konsolidujące sprawozdania wygenerowały 774,2 mld zł przychodów operacyjnych ogółem (wobec 652,4 mld zł w 2010 r.). Grupy okrojone pod kontrolą kapitału polskiego wypracowały połowę tych przychodów. Grupy przedsiębiorstw, których przeważającym rodzajem działalności było przetwórstwo przemysłowe osiągnęły 298,0 mld zł przychodów (38,5% przychodów operacyjnych wszystkich grup), z kolei prowadzące działalność handlową miały 145,1 mld zł przychodów operacyjnych ogółem (18,7% przychodów uzyskanych przez wszystkie grupy).

Analizowane grupy przedsiębiorstw zakończyły rok 2011 dodatnim wynikiem finansowym z działalności operacyjnej w wysokości 65,8 mld zł (wobec 51,7 mld zł rok wcześniej), z czego ponad połowa przypadła na najmniej liczne grupy okrojone pod kontrolą kapitału polskiego. Wynik finansowy brutto grup konsolidujących sprawozdania wyniósł 55,5 mld zł (42,2 mld zł w 2010 r.). Po uwzględnieniu obowiązkowych obciążeń, wynik finansowy netto ukształtował się na poziomie 45,4 mld zł (34,3 mld zł w 2010 r.). Grupy okrojone pod kontrolą kapitału polskiego wypracowały po 2/3 wyniku brutto i netto. Zdecydowana większość grup przedsiębiorstw zakończyła rok 2011 dodatnim wynikiem finansowym netto.

Ze względu na przeważający rodzaj działalności najwyższy wynik finansowy netto na koniec 2011 r. wygenerowały grupy działające w górnictwie i wydobywaniu (13,8 mld zł) oraz przetwórstwie przemysłowym (10,5 mld zł).

Analizowane grupy przedsiębiorstw wykazywały korzystniejsze wskaźniki rentowności niż podmioty badane jako przedsiębiorstwa niezależne. Wskaźniki rentowności aktywów oraz kapitału własnego grup w 2011 r. były korzystniejsze niż rok wcześniej i wyniosły odpowiednio 5,5% oraz 11,8%. W przypadku grup z przeważającym rodzajem działalności górnictwo i wydobywanie wskaźniki te były kilkakrotnie wyższe i osiągnęły poziom 21,2% oraz 36,4%.

Wskaźnik rentowności sprzedaży dla wszystkich badanych grup przedsiębiorstw wzrósł w 2011 r. do 6,1%, a dla grup funkcjonujących w sekcji górnictwo i wydobywanie — do 27,6%. Wskaźnik rentowności inwestycji grup osiągnął 8,0%, przy czym w przypadku grup prowadzących działalność związaną z górnictwem i wydobywaniem był zdecydowanie wyższy (26,1%).

Ze względu na typ grupy najwyższe wskaźniki rentowności uzyskały grupy okrojone kontrolowane przez podmioty polskie, natomiast rentowność aktywów (2,8%), kapitału własnego (7,3%) oraz sprzedaży (3,3%) była najniższa dla grup okrojonych pod kontrolą kapitału zagranicznego. Grupy krajowe charakteryzowały się najniższym wskaźnikiem rentowności inwestycji (5,9%).

Zaobserwowano, że dla grup przedsiębiorstw w 2011 r. wskaźnik ogólnego zadłużenia wyniósł 50,8%. Wartość wskaźnika wahała się od 43,2% dla grup okrojonych pod kontrolą kapitału polskiego do 60,1% dla grup okrojonych pod kontrolą kapitału zagranicznego. Wskaźnik ogólnego zadłużenia był wyższy od poziomu przeciętnie notowanego dla ogółu m.in. w przypadku grup o przeważającym rodzaju działalności budownictwo, przetwórstwo przemysłowe oraz handel.

Podsumowanie

Wybrane do artykułu wyniki badań przedsiębiorstw niefinansowych prowadzonych przez GUS pokazują, że stopniowo wzrasta stopień globalizacji zarówno polskich przedsiębiorstw, jak i prowadzonej przez nie działalności.

Widoczna jest znacząca przewaga napływu kapitału zagranicznego do Polski w stosunku do podejmowania tego typu ekspansji przez polskie przedsiębiorstwa za granicą. W przypadku napływu kapitału zagranicznego, najczęściej pochodzącego z krajów należących do UE (głównie z Holandii, Niemiec i Francji), największe zainteresowanie budzi prowadzenie działalności w zakresie przetwórstwa przemysłowego oraz lokalizowanie jej w lepiej rozwiniętych regionach kraju. Polscy przedsiębiorcy podejmując działalność za granicą również najczęściej wybierają produkcję przemysłową, a lokują swój kapitał w krajach sąsiedzkich, głównie w Niemczech, ale również na Ukrainie i w Rosji.

Jednym z przejawów globalizacji jest także wiązanie się polskich przedsiębiorstw w grupy, w tym międzynarodowe. Należy podkreślić, że większość podmiotów zagranicznych bezpośrednio zależnych od przedsiębiorstw polskich miała siedziby w krajach sąsiadujących z Polską, natomiast grupy dominujące najwyższego szczebla grup okrojonych pod kontrolą kapitału zagranicznego najczęściej były zlokalizowane w krajach UE, w tym głównie w Niemczech, Holandii, Francji i Luksemburgu.

Obserwacja globalizacji zarówno przez GUS, jak i urzędy statystyczne innych krajów jest prowadzona nadal przy współudziale instytucji międzynarodowych, w tym przede wszystkim Eurostatu i OECD.

SUMMARY

The study shows the role that Polish companies play in the international economic system, including the nature, size and directions of their participation in making the growing trend of globalization of the economy. On the basis of the Polish Central Statistical Office surveys were discussed the concentration of foreign capital in different areas of the Polish economy, including the country of origin of the capital, as well as the activities of companies holding shares in companies headquartered abroad. Types of activities and countries that are particularly attractive to domestic entrepreneurs investing abroad were indicated. Also companies were characterized in terms of common ownership relationships between them, in particular their activities within the framework of international groups. Apart from the basic characteristics of each of these communities, some of the effects of their actions, including financial results were described.

РЕЗЮМЕ

В статье была изображена роль, польских предприятий в международной экономической системе, в том числе характер, размер и направления их участия в совершенствующейся в более широком масштабе экономической глобализации.

На основе статистических обследований ЦСУ обсуждается концентрация внешнего капитала в разных отраслях польской экономики, с учетом страны происхождения этого капитала, а также деятельность предприятий обладающих акциями зарубежных субъектов. Были указаны виды деятельности и страны, которые пользуются особым интересом внутренних предпринимателей, инвестирующих за рубежом. В статье характеризуются также предприятия с точки зрения выступающих между ними отношений собственности, в частности их деятельность в рамках международных групп. Кроме основной характеристики каждой из этих совокупностей, были представлены некоторые эффекты их деятельности, среди них получаемые финансовые результаты.